

Schriftlezing: Matteüs 7

Tekst: Matteüs 7:1-5

Baflo

Ps. 32:1,2,3 (vs. 1: gr. 5-7)

Ps. 119:7,13,14

Ps. 62:1,4,6 (vs. 4: gr. 3,4)

Ps. 24:1,2,3

Gez. 38:1,2,3,4

Blokzijl

Ps. 32:1,2,3

Ps. 62:1,4,6

Ps. 24:1,2,3

Gez. 179^b

Gez. 38:1,2,3,4

Gehouden te: Baflo, 06-02-11 (9.30 u.)

Blokzijl, 06-02-11 (16.30 u.)

Thema: Weg balk en splinter! Over vrije ogen en ootmoedige omgang met je naaste.

Gemeente van onze Heer Jezus Christus, broeders en zusters, jongens en meisjes,

1. Stickers en etiketten

Stickerlijm laat moeilijk los! Als je ergens een sticker op geplakt hebt, kun je hem er heel moeilijk weer af krijgen. Dat heb je vast wel eens geprobeerd. Je hebt een sticker gekregen en op de deur van je kamer geplakt of op het kaft van een boek... Ik noem maar iets. Op een bepaald moment ben je er zat van en wil je hem er af trekken. Maar dat is lastig. De lijmresten blijven zitten. Je moet peuteren om het weg te krijgen. En, als het al weg is, dan blijf je zien waar de sticker gezeten heeft.

Stickerlijm laat moeilijk los! Dat geldt ook voor stickers en etiketten die wij op mensen plakken. Dat doen wij veel en graag. Anderen beoordelen en bestickeren is een favoriete bezigheid van ons, mensen. We zien iemand en plakken bijna dadelijk een etiket. 'Jij bent ... Dat is een...' Vul maar in.

Kijk maar even naar deze plaatjes. Ze staan ook op het kinderblad bij de preek.

Wat denk je over de volgende personen?

[Dia of dia's laten zien.]

Je hebt direct een stempel op deze mensen gezet, nietwaar? We gaan in ons oordeel af op wat we zien, op de schijn. Maar dat is niet goed, zegt Jezus.

"Ga in uw oordeel niet op de schijn af, maar laat uw oordeel rechtvaardig zijn." (Joh. 7:24) Tekst wordt ook genoemd op het kinderblad.

Waarschijnlijk kennen we wel dit liedje van Elly en Rikkert. Jullie vast wel, jongens en meisjes.

'Hokjes vakjes

we stoppen iedereen

in hokjes vakjes

als ze anders zijn dan wij.

Blokjes plakjes

we snijden iedereen

in blokjes plakjes

als ze anders zijn dan wij.'

Dat doen we – laten we eerlijk zijn – ook bij onze naasten, bij onze broeders en zusters in de kerk: etiketten plakken, hokjes maken en mensen daar in zetten. In onze gedachten, in onze beoordeling.

Etiketten plakken is een vorm van oordelen en dan mensen wegzetten. Bij jezelf vandaan, wegzetten op een afstand van jouzelf. We doen dat allemaal heel gemakkelijk. Ik ook.

Maar nu komt Jezus vanmorgen naar ons toe en zegt: *"Oordeel niet, opdat er niet over jullie geoordeeld wordt."*

Dat is raak! Au! Wauw! Dat komt hard aan.

We hopen volgende week zondag als gemeente het heilig avondmaal te vieren. En vandaag beginnen we weer met de voorbereiding daarop.

Die voorbereiding op het avondmaal raakt ook de onderlinge omgang in de gemeente en de omgang met onze naasten in bredere zin. Ik wijs op het laatste punt van de zelfbeproeving:

"In de derde plaats moet je bij jezelf nagaan of je van plan bent om voortaan uit dankbaarheid God in heel je leven trouw en eerbiedig te dienen. Ben je van harte bereid om alle vijandschap, haat en nijd op te geven en in liefde en vrede met je naasten te leven?"

We worden dus opgeroepen om na te denken over de vraag: Hoe kijk ik naar mijn naaste en hoe ga ik met hem om? En daaraan verbonden de vraag: Hoe kijk ik naar mijzelf in het licht van Gods Woord?

En Jezus wil ons in het bijbelgedeelte van vanmorgen / vanmiddag leren ootmoedig om te gaan met onze naaste!

Wees dus ontvankelijk als een leerling van Hem.

2. Niet (ver)oordelen

Hoe kijk je naar jezelf, of niet?

Dat zou wel eens de kernvraag bij dit bijbelgedeelte kunnen zijn. Het gaat de Heer Jezus immers om jou als mens en als zijn leerling. Het gaat hem om jouw houding tegenover je naaste en tegenover God en zijn koninkrijk.

Jezus legt zijn onderwijs en zijn geboden ook hier heel direct neer bij de mensen die naar hem luisteren op de bergtribune, zijn leerlingen en de mensenmenigte om hem heen.

Eerst nog spreekt hij zijn hoorders gezamenlijk aan, in het meervoud. *"Oordeel niet, opdat er niet over jullie geoordeeld wordt."* Jullie, tweede persoon meervoud.

Maar als de Meester dit gebod gaat toepassen met een concreet voorbeeld in vers 3 tot 5, dan wordt hij heel persoonlijk.

"Waarom kijk je naar de splinter in het oog van je broeder of zuster, terwijl je de balk in je eigen oog niet opmerkt?"

Dan is het 'je' en 'jij', tweede persoon enkelvoud.

De Meester leert ons naar onszelf te kijken in onze omgang met onze naasten, met onze broeder en zuster.

Jezus heeft zijn leerlingen in het vorige stukje van de Bergrede de aanbeveling of de

opdracht gegeven: *"Zoek (liever) eerst het koninkrijk van God en zijn gerechtigheid..."*

In het begin van hoofdstuk 7 gaat het Jezus er om hoe dat dan gaat: Gods koninkrijk en Gods gerechtigheid zoeken in je omgang met je naaste, met je broeder en zuster. Daarvoor moet je bij jezelf beginnen en niet bij die broeder en zuster. 'Kijk niet naar hem of haar en zijn gebreken en fouten, maar naar jezelf. Kijk in elk geval niet oordelend of veroordelend naar hen. Om hen op die manier aan de kant te zetten.'

"Oordeel niet, opdat er niet over jullie geoordeeld wordt," zegt Jezus tegen al zijn hoorders.

'Oordelen', dat is hier duidelijk 'veroordelen', vonnissen. (Ver)oordelend een uitspraak doen over iets van je naaste of over hem zelf.

Jezus bedoelt duidelijk niet, dat je nooit iets van iemand of iemands gedrag mag vinden. Of dat je nooit mag zeggen, dat iets van een ander goed of fout is, een zonde of een goed werk. De Bijbel leert ons echt wel om goed te onderscheiden waarop het aan komt. Dat kan inhouden, dat je wel een oordeel over iemand of iemands woorden of iemands gedrag mag hebben. Moet hebben zelfs, als het gaat om valse leer bij voorbeeld.

Jezus verbiedt het zijn leerlingen om hun naasten te veroordelen, 'omdat jullie daar de geschikte personen niet voor zijn'. En omdat jullie niet geroepen zijn om rechter te zijn of rechter te spelen over je broeder en zuster.

Ik niet, u niet, jij niet!

Bovendien, ook wij zijn mensen die onder het oordeel van God liggen vanwege onze zonde en ongerechtigheid. Wij zijn verwerpelijk onder het oordeel van God. Daarom kunnen we ons de luxe niet veroorloven om andere mensen te veroordelen.

Wanneer je dat beseft, word je mild en nederig en invoelend ten opzichte van je naaste. En solidair met je broeder en zuster, die het misschien helemaal verkeerd gedaan heeft en geweldig de fout is ingegaan. En je beseft dat jij de genade van God even hard nodig hebt als zij of hij.

Of misschien nog wel harder. Je naaste heeft immers een splinter in zijn oog, zie jij. Maar jij een balk. En die is heel wat groter en zwaarder dan die splinter. En de boomstam in het oog van nummer drie is nog weer forser.....

3. De meetlat

Dus de vraag wordt steeds klemmender: Hoe kijk jij naar jezelf? Of, hoe kijk je niet naar jezelf? En: welke maat leg jij aan bij het kijken naar het leven van je naaste en naar dat van jezelf?

Jezus onderbouwt zijn gebod om de naaste niet te oordelen met de woorden van vers 2:

"Want op grond van het oordeel dat je velt, zal er over je geoordeeld worden, en met de maat waarmee je meet, zal jou de maat genomen worden."

Wij hebben allemaal de neiging om onze eigen fouten en schuld te vergoelijken.

"Ach, is het nu zo erg, wat ik gedaan heb? De mensen moeten me maar nemen zoals ik ben. Maar moet je hem eens zien. Of haar. Van dittum en van dattum! Bla bla! Dat kan toch niet door de beugel! Dan gaat het toch helemaal mis in de kerk. Zou de kerkenraad niet eens....."

Wij trekken gemakkelijk – soms onbewust zelfs – het pak van de hoogmoed aan. Of van de superioriteit ten opzichte van de naaste. Of de witte bef van de rechter, die wel eens even een oordeel zal vellen en uitspreken.

Wij vinden onze mening al gauw de betere. En laten dat onze broeder en zuster ook merken. En je rekent de ander daarop af. Of je rekent oordelend met die ander af. 'Dat is loeigevaarlijk,' zegt Jezus. 'Doe dat dus niet.'

Want de boemerang, die jij naar je naaste gooit, komt net zo hard naar jou terug en treft jouzelf. En je krijgt me een dreun tegen je hoofd.

Zonder beeldspraak: het oordeel van God treft jou zelf. De meetlat, die jij bij je broeder of zuster aanlegt, daar krijg je zelf mee te maken. Hij wordt langs jouw leven gelegd.

Doe jij zelf, wat je die ander voorhoudt en van die ander verlangt?

"Want op grond van het oordeel dat je velt, zal er over je geoordeeld worden, en met de maat waarmee je meet, zal jou de maat genomen worden."

Dat geldt in het algemeen al van hoe mensen als reactie jou over jou oordelen en jou de maat nemen. Actie is reactie, zo gaat dat.

Maar Jezus heeft het ook over het oordeel van God over jou. Hij neemt bij jou de maat, die jij bij anderen hebt aangelegd in je oordelen over je naaste.

En Jezus raad ons aan om dat oordeel te ontlopen, door Gods koninkrijk te zoeken. En Gods gerechtigheid te zoeken. Dat is je daarvoor in te spannen in het geloof in Jezus Christus.

Zoek hem, bij wie alleen het heil te vinden is. Zoek hem, die geheel vrijwillig en uit liefde voor de mensen het oordeel van God naar zich toegetrokken heeft.

En wees mild, nederig, invoelend en genadig zoals hij.

We hoeven bij Jezus' woorden uit vers 2 de positieve kant niet te vergeten. Als het oordeel, dat jij zou willen vellen, echt het oordeel van de liefde is... Als de maat, waarmee jij wilt meten, echt de maat van Gods liefde is,..... Dan zul je dat ook weer tegenkomen in het oordeel van God.

Niet omdat jij het zo goed doet, maar omdat Jezus Christus die ander en jou liefheeft en zijn leven voor jullie beide gegeven heeft.

4. Weg balk! Weg splinter!

En dan nu nog wat verder over die balk en die splinter in het oog van de ene mens en de andere mens.

Jezus is timmerman geweest in het bedrijf van Jozef. Hij heeft dus met houten balken gewerkt. En misschien heeft hij als leerling-houtbewerker wel eens een splinter in zijn vinger gehad. Wie zal het zeggen. Wij weten dat niet.

Maar hij weet in elk geval waar hij het over heeft als hij het beeld van splinter en balk gebruikt in zijn onderwijs aan de leerlingen.

Bijzonder is wel, dat in Jezus' voorbeeld de splinter in het oog van de een zit en de balk in het oog van diens broeder. Dat is niet zo logisch in onze beleving. Al is het voor ons een bekend beeld. En een mooi plaatje. En deze ook.

De Heer Jezus wil daar dus iets mee zeggen. Wat bedoelt hij?

De splinter hoort niet in het oog. De balk ook niet. Zij zijn dus aanduidingen van iets dat verkeerd is. De balk moet dus weg. Maar de splinter ook.

Dat zegt de Meester ook.

"Huichelaar, verwijder eerst de balk uit je eigen oog, pas dan zul je scherp genoeg zien om de splinter uit het oog van je broeder of zuster te verwijderen." (vs. 5)

Jezus heeft het over het verwijderen van de splinter uit het oog van je broeder of zuster.

Het oog staat hier hoogstwaarschijnlijk voor communicatie en relatie met je naaste. Je ogen zijn sturend in je omgang met je naaste. Weer is hierbij de vraag aan de orde: "Hoe kijk je naar je naaste?"

Jezus heeft het daar eerder in de Bergrede ook al over gehad.

"Het oog is de lamp van het lichaam. Dus als je oog helder is, zal heel je lichaam verlicht zijn. Maar als je oog troebel is, zal er in heel je lichaam duisternis zijn. Als het licht in jezelf verduisterd is, hoe groot is dan die duisternis!" (Mat. 6:22,23)

Met je oog kijk je naar je broeder. En dan kan het gebeuren, dat je iets bij hem ziet wat niet goed is. Ook niet in zijn omgang met jou. Een oog met een splinter erin is zo iets als een troebel oog. Er zit onzuiverheid in de band tussen je broeder en jou. Met alle gevolgen van dien voor jullie relatie.

"De broeder is tegenover de ander niet helemaal zoals hij zijn moet. Er valt iets te berispen en te veranderen."¹

Het vreemde in het verhaal van Jezus is, dat iemand met een balk in eigen oog de splinter in het oog van zijn broeder wel kan zien. Maar hij kijkt aan zijn eigen balk voorbij. Die ziet hij niet.

Terwijl die balk toch een heel stuk groter is dan die houtsplinter. Het is een balk van ergernis over die splinter bij de ander.

De balk in jouw oog, zegt Jezus, fungeert als een slagboom op de weg naar je naaste. Als je hem niet ziet of negeert of als je er overheen kijkt, dan knal je er op. En je verknalt je koplampen. Je ogen in geestelijke zin. En wat een schade lijdt je dan zelf. Het oordeel van God komt dan over je."

Heeft Jezus net gezegd:

"Oordeel niet, opdat er niet over jullie geoordeeld wordt. Want op grond van het oordeel dat je velt, zal er over je geoordeeld worden, en met de maat waarmee je meet, zal jou de maat genomen worden."

Jezus wil dat onze ogen vrij zijn en dat ze helder kijken. Dat onze relatie met onze broeder en zuster zuiver is en open. Vrije ogen gunt hij zijn leerlingen. Dus is zijn gebod:

"Hoe kun je tegen hen zeggen: "Laat mij de splinter uit je oog verwijderen," zolang je nog een balk in je eigen oog hebt? Huichelaar, verwijder eerst de balk uit je eigen oog, pas dan zul je scherp genoeg zien om de splinter uit het oog van je broeder of zuster te verwijderen." (vs. 4,5)

Doe de balk weg uit je oog. Dan zie je helder en kun je de splinter uit het oog van je broeder of zuster veilig verwijderen. En dan komt er ook herstel van de beschadigde omgang van de kant van die naaste.

¹ Dr. Jakob van Bruggen, *Matteüs Het evangelie voor Israël*, Kampen 1990, p. 126

Ik kan het eigenlijk niet duidelijker zeggen dan dit citaat uit een bijbelverklaring bij dit gedeelte van de Bergrede:

*"Wie iets terecht wil brengen aan zijn broeder, moet dat niet doen met een veroordelend oog, maar met een begenadigd hart. Het oog waaruit de balk van de ergernis is verwijderd, ziet scherp door nederigheid en liefde. Dát oog kan relaties verbeteren."*²

Een dergelijk oog wil de naaste helpen en kan de naaste helpen.

Stickers plakken wil je dan niet meer.

Zoekend naar de gerechtigheid van God rijk ga je als leerling van Jezus de ongerechtigheid van de splinter onderkennen. Je leert ook de kennis die je krijgt toe te passen op jezelf door de balk uit eigen oog weg te doen.

Christus geeft zijn geboden niet om die een ander oordelend voor de voeten te gooien, maar om er zelf naar te doen. Dat brengt je bovendien bij het hart van de Bijbel. Dat zegt de Meester zelf:

"Behandel anderen dus steeds zoals je zou willen dat ze jullie behandelen. Dat is het hart van de Wet en de Profeten." (vs. 12)

Dat is de gulden regel in Gods koninkrijk. Dat geeft ook diepgang aan het beeld van de balk en de splinter in jouw oog en dat van je broeder.

Weg balk én splinter!

Jezus leert ons veel over vrije ogen en ootmoedige omgang met onze naaste.

Amen

² idem